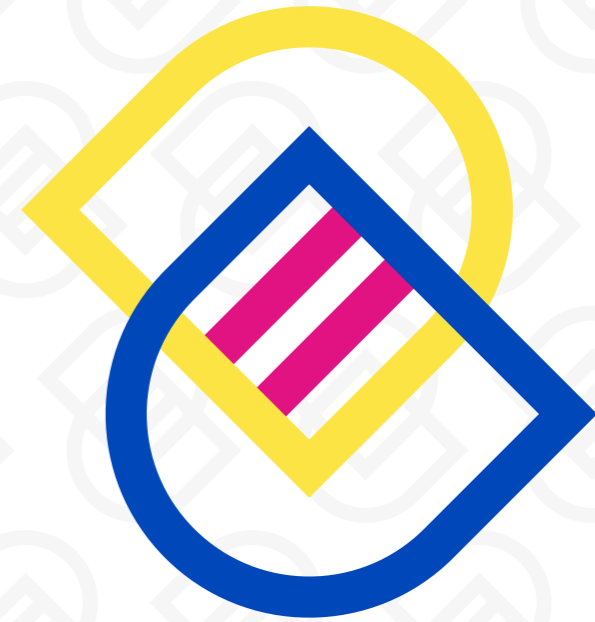

**_IDEOLOGIES LINGÜÍSTIQUES A
LA COMUNITAT VALENCIANA: UN
ESTUDI INTRODUCTORI**

Vicente Lledó-Guillem

**Càtedra de
Drets Lingüístics**

© 2023 VICENTE LLEDÓ-GUILLEM

Directors:

VICENTA TASA FUSTER

RAFAEL CASTELLÓ COGOLLOS

Edició:

ISBN: 978-84-0937-522-6

Vicente Lledó-Guillem.

(Ibi, Alacant, 1974)

El Professor Lledó-Guillem és catedràtic d'Estudis Hispànics a Hofstra University (Nova York). La seua especialitat és la història de la llengua catalana i castellana de d'un punt de vista ideològic, cultural i polític. Dins d'aquesta aproximació, Vicent Lledó-Guillem para molta atenció també al textos literaris on busca, entre altres aspectes, elements relacionats amb les ideologies lingüístiques com, per exemple, la relació entre llengua i identitat. Entre novembre del 2020 i gener del 2021, el Professor Lledó-Guillem va rebre la Càtedra Marià Villangómez d'Estudis de la Llengua Catalana a la Universitat de Leipzig (Alemanya) en cooperació amb l'Institut Ramon Llull.

*A més d'haver publicat una trentena d'articles i capítols escrits en anglés, català i castellà en revistes acadèmiques i edicions especialitzades, el Professor Lledó-Guillem és autor de tres llibres monogràfics: Literatura o imperio: La construcción de las lenguas castellana y catalana en la España renacentista (*Juan de la Cuesta, 2008*) i The Making of Catalan Linguistic Identity in Medieval and Early Modern Times (*Palgrave Macmillan, 2018*), que va ser traduït per ell mateix com La formación de la identidad lingüística catalana (siglos XIII-XVII) (*Marcial Pons, 2019*).*

**IDEOLOGIES LINGÜÍSTIQUES A LA
COMUNITAT VALENCIANA: UN ESTUDI
INTRODUCTORI**

AUTOR:

Vicente Lledó-Guillem

Primera part
**EL CONCEPTE D'IDEOLOGIES
LINGÜÍSTIQUES**

Parlar d'ideologia lingüística en singular resulta problemàtic, especialment pel terme "ideologia," que ha sigut estudiat i comentat des de diversos punts de vista i amb definicions molt diferents.¹ Es pot afirmar que no hi ha una definició comuna i universalment acceptada que ens pugui servir de referència. Si al terme "ideologia" li afegim l'adjectiu "lingüística" pot semblar que la labor és més senzilla, però en realitat aquesta aparent delimitació semàntica no fa més que mostrar la impossibilitat d'aportar una definició universal. És per això que al llarg d'aquest estudi utilitzaré el terme "ideologies lingüístiques" en plural per donar compte de la varietat d'aproximacions i definicions que el terme abraça.

Sent conscient de la impossibilitat de crear una definició universal, en proporcionaré una que per la seua utilitat i claredat pot ajudar a entendre el concepte i a aplicar-lo a diferents contextos. Per ideologies lingüístiques entenc el conjunt d'idees sobre el llenguatge en general o sobre una o més llengües en particular que és el resultat de un context històric i geogràfic específic. Malgrat això, aquestes idees es presenten com si foren vàlides per a qualsevol període històric i per a qualsevol espai geogràfic i cultural (Lledó-Guillem 2018, 8). Les ideologies lingüístiques no es refereixen mai exclusivament a la llengua com a objecte independent, sinó que mostren que estudiar la llengua implica centrar-se en altres aspectes que aparentment no tenen res a veure amb la lingüística com, per exemple, la nació, la identitat, la classe social, la moralitat i l'epistemologia (Woolard 2007, 129). Per tant, es pot afirmar que l'estudi de les ideologies lingüístiques implica un rebuig a les aproximacions exclusivament formals a la llengua i, al mateix temps, presuposa un interès per la llengua en la seua diversitat i dins de la societat. Si bé aquesta visió inclouria l'estudi de les ideologies lingüístiques dins de la

¹ Agraïsc la generositat de la revista *Just. Journal of Language Rights & Minorities. Revista de Drets Lingüístics & Minories* per haver-me permès reproduir dins d'aquest llibre una adaptació del meu article: Lledó-Guillem, Vicente. 2023. "The glottopolitics of *Països Catalans* in the Valencian elections of 28 May 2023". En "Ideologies and Language Rights Meet (and Clash)," editat per Rafael Castelló-Cogollos & Esther Monzó-Nebot. Número especial, *Just. Journal of Language Rights & Minorities. Revista de Drets Lingüístics i Minories* 2 (2): 157-187.

sociolingüística, cal advertir que es tractaria d'una sociolingüística crítica on l'element quantitatiu no seria el dominant. A més a més, cal tindre en compte que el terme "ideologia lingüística" es va crear als Estats Units durant els anys noranta dins de l'antropologia lingüística, on ha assolit un desenvolupament excepcional (Valle 2013, 16).

Estudiar la llengua des d'un punt de vista ideològic implica entrar dins de la política. Tanmateix, convé aclarir que ací utilitze el terme "política" en un sentit molt ampli. Encara que, com veurem més endavant, dins de la política s'inclouen òbviament les institucions polítiques i els programes dels diferents partits, en aquest cas "aplicarem el concepte de política a tota situació en què hi ha una distribució desigual de poder, i en què el comportament dels individus reflecteix el joc del poder o està guiat (o potser determinat) per ell" (Joseph 2006, 2) (La traducció és meua). Cal tindre en compte que, quan parlem d'ideologies lingüístiques, aquesta distribució desigual del poder no està imposada per la força, sinó que normalment les idees estan naturalitzades, és a dir, es veuen com perfectament naturals, universals i necessàries. Així, moltes vegades els grups menys beneficiats per alguna ideologia lingüística en són tan defensors com els més beneficiats. Com expliquen Susan Gal i Judith Irvine, les ideologies lingüístiques no són ni verdaderes ni falses. No obstant això, dins de la seua aparent validesa natural i universal reflecteixen una visió parcial del món perquè les ideologies lingüístiques són el resultat d'un context o contextos específics. Per això, necessiten un reforçament constant per a mantindre la seua hegemonia i acceptació universal. Per altra banda, la necessitat continuada de reforçament mostra que és possible oposar-se a qualsevol ideologia lingüística (2019, 2).

A continuació, exposaré alguns exemples d'ideologies lingüístiques que han mantingut un grau d'acceptabilitat molt alt i que han sigut també contestades. Em centraré principalment en el nacionalisme cultural, la continuïtat teleològica de la llengua i el naturalisme sociolingüístic. Una vegada aquests conceptes hagen sigut explicats, analitzaré un cas específic contemporani a la Comunitat Valenciana on veiem la importància que les ideologies lingüístiques poden tindre en el context polític més immediat. En aquest cas estudiaré els programes electorals i els acords postelectorals dels partits conservadors

que van formar govern a la Comunitat Valenciana després de les eleccions municipals del 28 de maig del 2023.

1.1. El nacionalisme cultural

Definirem nacionalisme cultural com la ideologia que estableix que hi ha una relació orgànica i inseparable entre una comunitat i la seua llengua autòctona (Cameron 2007, 278-280). Per consegüent, hi ha una relació també natural i inseparable entre una llengua i la identitat nacional que representa. Aquesta ideologia és producte del colonialisme i forma part del pensament filosòfic del Romanticisme que trobem principalment en autors alemanys com Johann Gottfried Herder (1744-1803), Johann Gottlieb Fichte (1762-1814) i Wilhelm von Humboldt (1767-1835) (Crowley 2007, 152-153). El nacionalisme cultural va tindre acceptació especial a les zones europees que tenien una llengua pròpia i que políticament pertanyien a Estats més grans on les llengües prestigioses eren unes altres. Com veurem més endavant, una d'aquestes zones era la catalanoparlant que políticament, amb l'excepció del Principat d'Andorra, estava i està dins de tres Estats que tenen una llengua comuna oficial diferent: l'Estat espanyol, França i Itàlia.

Tanmateix, molt prompte hi va aparèixer l'alternativa ideològica del nacionalisme cívic. Aquest tipus de nacionalisme afirma que no hi ha una relació natural, necessària i permanent entre una llengua i una nació. És a dir, la llengua no precedeix a la nació, sinó que és el poble el que per voluntat pròpia decideix formar una comunitat. La creació d'una comunitat política és un aspecte de la voluntat dels membres que acaben acceptant voluntàriament la formació de la nació. El poble no pot ser esclau de la seua llengua (Ernest Renan (1882) 1987).

La concepció romàntica del nacionalisme cultural va influir de forma important en els estudis d'història de la llengua del període i, al costat d'una perspectiva formalista positivista d'estudi dels canvis lingüístics, n'hi trobem també una d'idealista representada per autors com Benedetto Croce (1860-1952) i Karl Vossler (1872-1949), que defenen l'estudi de la història de les llengües com una part de l'estudi de la història de la cultura. Així, per a ells, estudiar la història

d'una llengua implicava analitzar el desenvolupament històric de l'expressió de l'esperit d'eixe poble (Valle 2013, 7).

L'any 1925 Vossler escrivia:

L'afirmació que hi ha una connexió entre el caràcter nacional, la disposició mental i la llengua, encara és qüestionada per la majoria dels filòlegs o simplement la rebutgen com improbable des d'un punt de vista científic. En realitat no és tracta de si hi ha una connexió causal o inclús històrica [...] Entre aquests dos factors no hi ha cap connexió, ni causalitat, ni mediació, perquè no hi ha cap separació ni tensió entre ells; són la mateixa cosa. (Vossler 2003, 255) (La traducció és meua)

Un altre exemple de nacionalisme cultural molt prop de nosaltres que he analitzat a un altre lloc (Lledó-Guillem 2017) el trobem amb la figura de Frédéric Mistral (1830-1914), un poeta que va rebre el Premi Nobel de Literatura el 1904 per la seua poesia en provençal (occità) i el seu interès per revivificar la llengua occitana. Mistral va adoptar una postura lingüística idealista a l'hora d'abordar la importància del cultiu de la pròpia llengua. Per a ell la llengua reflectia l'esperit del poble (Lledó-Guillem 2017, 12), com es pot observar al discurs que va pronunciar el 1877 al banquet anual de Saint Estello, on els membres del moviment del Félibrige, encarregat de promocionar la llengua i cultura occitanes, es reunien. En aquesta ocasió, Mistral va dir el següent:

Una llengua és com el buit d'una mina perquè al fons s'han depositat totes les pors, tots els sentiments, tots els pensaments de deu, vint, trenta, cent generacions. És una acumulació, una reserva antiga on cada passejant ha portat la seua pròpia moneda d'or, plata o cuir. És un monument grandíols on cada família ha carregat la seua pedra, on cada ciutat ha construït la seua columna, on tota una raça ha treballat en cos i ànima durant centúries i mil·lennis. Una llengua, en una paraula, és la revelació de la vida actual, la manifestació del pensament humà, el instrument sacrosant de les civilitzacions i el testament oral de les societats vives i mortes. (Citat a Grillo 1989, 73) (La traducció és meua)

De tota manera, tant als estudis formalistes com idealistes, l'acceptació de la ideologia del nacionalisme cultural es veia clarament en la visió de la història de

la llengua com un procés de continuïtat que poques vegades es va qüestionar i que constituïa i constitueix una conseqüència ideològica d'aquest nacionalisme cultural.

1.2. La continuïtat lingüística als estudis d'història de la llengua i la cultura

Quan s'estudia la història d'una llengua normalment es dibuixa una línia contínua entre l'origen i la situació actual de la llengua. Els orígens en el cas de les llengües que deriven del llatí, anomenades romàniques, no sempre els coneixem de forma fixa, però una vegada podem establir una data determinada mitjançant un text determinat, és més fàcil construir una narrativa d'evolució de la llengua fins als nostres dies. Per exemple, en el cas de la llengua catalana la historiografia lingüística ens explica que durant la segona meitat del segle XI hi trobem textos escrits totalment en català. Cap a l'any 1150 s'escriu una versió en català del *Liber iudicum* i, finalment, trobem una versió catalana de les *Homilies d'Organyà* l'any 1204 (Ferrando Francés i Miquel Nicolàs 2011, 87-88). A partir d'aquests suposats orígens, els llibres d'història de la llengua catalana ofereixen una evolució formal i també política i cultural de la llengua on es parla de diferents etapes històriques i lingüístiques.

Ideològicament, tant els autors com els lectors assumeixen que aquesta llengua ha mantingut la seua essència de forma continuada i que ha acompanyat una identitat que ha perviscut fins hui. Així, la llengua i la identitat nacional mantenen una relació de continuïtat constant des de l'origen mateix de la llengua. Aquesta acceptació de la continuïtat de la llengua és el resultat del context en què van sorgir els estudis de la història de la llengua al segle XIX. Era l'època dels nacionalismes moderns i la llengua estava associada a la identitat nacional que devia mostrar-se constant. Tanmateix, aquesta ideologia lingüística pot ser contestada. Es podria estudiar la història de la llengua des del punt de vista de la discontinuïtat, parant atenció al moments de ruptura en el quals la relació entre la llengua i la identitat política que representa no és tan clara o es qüestiona. Aquesta aproximació ha rebut el nom de postfilologia (Warren 2003). Un exemple d'aquesta aproximació el podem trobar en la relació tan íntima i problemàtica que la llengua catalana i la llengua occitana van mantindre a

l'Edat Mitjana i a la Primera Edat Moderna. Així, la separació entre les dues llengües pot qüestionar-se en més d'una ocasió i a més la llengua occitana va ser usada en diversos moments per la monarquia de la Corona d'Aragó per a defensar els interessos propis (Lledó-Guillem 2018). D'aquesta manera, encara que podem establir un origen determinat de la llengua catalana, també podem centrar-nos en moments en què el català apareix unit a una altra llengua, l'occità, per a separar-se després depenent del context polític.

Continuant amb aquesta idea, cal recordar que el qüestionament de la independència de la llengua catalana respecte a l'occità no és una problemàtica llunyana en el temps, sinó que la tenim més a prop del que es pot pensar, com ha explicat magistralment August Rafanell (2006). Amb el naixement de la Filologia Romànica com a disciplina acadèmica, principalment durant el segle XIX, el concepte d'una llengua catalana separada de l'occità no va ser acceptada fins almenys l'any 1925, quan el filòleg Wilhem Meyer-Lübke va publicar *Das Katalanische* ('El català'). Per una banda, el filòleg suís argumentava que la llengua catalana era una llengua independent respecte a l'occità, i per altra deixava molt clar que el català era una llengua gal·loromànica i no iberoromànica, és a dir, d'acord amb les seues característiques lingüístiques, principalment fonètiques, no hi havia cap dubte que el català tenia més trets en comú amb la llengua occitana que amb el castellà i la resta de les llengües ibèriques (Meyer-Lübke 1998, 205).²

Des d'aquest moment hi va haver una acceptació generalitzada de la independència de la llengua catalana respecte a l'occità, que hui en dia pocs posen en dubte. Però anteriorment la possibilitat d'una llengua catalano-occitana unida havia estat considerada no sols per alguns lingüistes, sinó per escriptors de la talla de Frédéric Mistral (1830-1914), qui durant la celebració del cinqué aniversari de la fundació dels primers Jocs Florals de Barcelona l'any 1893, va enviar a Barcelona unes paraules on expressava l'existència d'un esperit i uns objectius comuns per a catalans i provençals

² Aquesta afirmació va causar una polèmica filològica coneguda com la "subagrupació romànica del català" (vegeu Lledó-Guillem 2017).

(occitans). Tanmateix, els catalans no es van sentir massa inspirats per les seues idees d'unitat perquè en aquells moments el projecte polític català era molt més fort i estava molt més avançat (Lledó-Guillem 2017, 14; Rafanell 2006, 137). Ací podem veure una vegada més l'íntima connexió que hi ha entre la ideologia lingüística, que es posa de manifest amb la interpretació de les diferències lingüístiques, i l'element polític. Aquest element ideològic i polític ha tingut un paper fonamental en l'acceptació o negació de la continuïtat històrica de la llengua.

És important, doncs, plantejar-se que la història de la llengua, i això és aplicable a moltes llengües almenys romàniques, podria haver sigut molt diferent si les circumstàncies polítiques hagueren sigut també distintes. Això ens obliga a qüestionar la història de la llengua com si fora un procés d'evolució natural i inevitable on la llengua sempre està lligada a una identitat clarament definida.

Un aspecte relacionat amb la continuïtat de la llengua i amb l'estudi d'episodis i moments en què es veuen episodis de ruptura i/o discontinuïtat el veiem en la qüestió del secessionisme lingüístic valencià. Aquesta temàtica ha sigut molt estudiada i encara constitueix una discussió ideològica de gran interès no sols dins de l'àmbit acadèmic, sinó també des d'una perspectiva més àmplia que abraça tots els àmbits socials. Per entendre aquesta qüestió històricament encara és de lectura obligada el llibre d'Antoni Ferrando Francés, *Consciència idiomàtica i nacional dels valencians* (1980), així com històries de la llengua catalana i altres estudis de tipus històric, cultural i ideològic.³ El tema ha sigut analitzat començant per la primera documentació excepcional del terme "llengua materna valenciana" el 1395 (Lledó-Guillem 2008, 60; Ferrando Francés 1980, 181) i acabant amb la defensa d'una llengua valenciana independent de la catalana que el PP i Vox han defés més o menys explícitament, si més no durant i després de les eleccions del 28 de maig del 2023. Cal reconèixer que el fet que estiguem analitzant la qüestió del secessionisme lingüístic valencià des d'un punt de vista

³ Vegeu Mas i Forners 2020; Lledó-Guillem 2019; Lledó-Guillem 2018; Ferrando Francés 2018; Ferrando Francés & Nicolás Amorós 2011; Nadal & Prats 1982; Nadal & Prats 1996.

històric, ja ens fa acceptar ideològicament la idea que podem escriure una història sobre aquest tema com si es tractara d'una problemàtica contínua. Hem de recordar que la visió de la història de la llengua i de la identitat nacional ha canviat molt amb el temps i que estudiar la història del secessionisme lingüístic valencià des de finals del segle XIV pot resultar anacrònic, ja que estem aplicant categories contemporànies al passat. No obstant això, com estem parlant d'ideologies lingüístiques i precisament estic mostrant que creure en la continuïtat d'una llengua constitueix una postura ideològica en què normalitzem aquesta continuïtat, acceptarem amb reserves aquesta visió històrica del secessionisme lingüístic valencià. Així, d'una manera molt resumida es pot parlar d'una consciència d'unitat catalanòfona clara fins a la segona meitat del segle XIV quan, especialment al Regne de València, comença a valorar-se i emfatitzar-se la personalitat separada jurídica del Regne. El terme valencià o llengua valenciana per a referir-se a la llengua majoritària del Regne domina clarament si més no des del segle XV.

Això no vol dir que hi haguera consciència de secessionisme lingüístic, però sí que es nota una desvinculació amb la resta dels territoris catalanoparlants, especialment amb el Principat, que adquirirà certa força al segle XVI, quan comença a usar-se el terme *llemosí* per a referir-se a una llengua antiga medieval unificada que hauria donat lloc al menys a tres variants: valencià, català i mallorquí. Certament açò no implicava un secessionisme lingüístic com l'entendem hui, però no ajudava a enfortir els vincles entre els territoris catalanoparlants. Si a això li afegim l'esclafit de la Guerra dels Segadors a Catalunya (1640-1652), l'aïllament s'accentuava encara més amb conseqüències lingüístiques ideològiques considerables. Com es mencionarà més endavant quan analitzem un fenomen recent, la Guerra de Successió de la Corona Espanyola (1701-1715) va concloure amb l'entrada de la dinastia dels Borbons i amb l'eliminació del català com a llengua dominant administrativa i judicial de les terres catalanòfones. Aquesta situació va accentuar una altra vegada la falta de relació i les diferències lingüístiques entre les diverses regions de parla catalana. Amb la Renaixença catalana i valenciana a mitjans del segle XIX, així com la celebració del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana organitzat a Barcelona el 1906, observem una certa recuperació de les relacions entre les

zones catalanòfones, encara que ja es nota la presència d'un nombre limitat de partidaris del secessionisme lingüístic valencià. Malgrat això, la labor codificadora duta a terme per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), des de la fundació de la dita secció el 1911 fins la Guerra Civil (1936-1939) i amb la labor fonamental de Pompeu Fabra (1868-1948), va enfortir fins a cert punt els contactes i la consciència d'unitat. La codificació de l'Institut en forma d'una gramàtica, un diccionari i una ortografia, va ser acceptada a la regió valenciana, no sense polèmica, amb *Les Normes de Castelló* (1932). Després de la dictadura franquista (1939-1975), durant la transició democràtica, el secessionisme lingüístic es fa més prevalent amb institucions com Lo Rat Penat i la Real Acadèmia de Cultura Valenciana. Aquestes institucions es van oposar a *Les Normes de Castelló* i van utilitzar el secessionisme lingüístic valencià com a element electoral del centre-dreta en contraposició als partits de centre-esquerra, com analitzarem més endavant.

Un altre element que s'ha naturalitzat com a ideologia lingüística i que, per tant, es pot qüestionar, és la idea que unes llengües són per naturalesa més globals que altres dins de la societat. Entrem, doncs, en el camp del que s'ha anomenat naturalisme sociolingüístic.

1.3. Naturalisme sociolingüístic

Per nacionalisme sociolingüístic entenem aquella ideologia lingüística segons la qual hi ha una relació natural i inseparable entre la llengua i la societat (Woolard 2016, 30-32). Aquesta connexió pot donar dos possibles resultats: per una banda, unes llengües es consideren autèntiques perquè funcionen principalment com a marcadors de la identitat d'un grup específic, és a dir, la seua essència. Per altra banda, altres llengües per naturalesa serien anònimes perquè el seu valor principal radica a ser instruments de comunicació. En una llengua autèntica la identitat del parlant o del seu grup té més importància que el missatge que es comunica en eixa llengua, mentre que en una llengua anònima el contingut del missatge és més important que la identitat del que parla o la del seu grup. Com a conseqüència, una llengua anònima tindrà per naturalesa molta més capacitat i legitimitat per a convertir-se en una llengua

global perquè com el contingut és més important que la identitat del parlant o parlants, una llengua anònima és la llengua de tots i al mateix temps de ningú (Woolard 2007, 131-133). Per exemple, per a molta gent la llengua castellana seria molt més autèntica que la catalana perquè a més de ser la llengua usada per una gran quantitat de parlants a nivell internacional, és també la llengua comuna de tots els habitants de l'Estat espanyol que tots han de conèixer, segons estableix l'article 3 de la Constitució Espanyola de 1978. La llengua catalana, juntament amb la resta de les llengües cooficials de l'Estat espanyol, seria una llengua autèntica perquè el seu valor principal consisteix a representar el poble que la parla. Aquesta ideologia lingüística s'ha naturalitzat fins a tal punt que sovint es presenta la història de l'expansió de la llengua castellana com un procés necessari i inevitable que es va produir d'una forma pacífica i acceptada per tots.

Tanmateix, com aquest naturalisme sociolingüístic és una exemple d'ideologia lingüística, els seus plantejaments han sigut contestats. Un exemple important el trobem a l'obra de Pierre Bourdieu on ens explica que moltes vegades l'acceptació que unes llengües són més globals o més anònimes que altres és el resultat d'una ocultació d'elements històrics que podrien explicar per què unes llengües han adquirit aquest suposat estatus de llengües "anònimes" (ell no usa exactament aquesta paraula) o privilegiades. El terme que l'autor francès utilitza per a referir-se a aquest fenomen és *méconnaissance* (Bourdieu 1991; Woolard 2007). Segons aquesta postura, no hi ha llengües autèntiques o anònimes per naturalesa, sinó que el fet que unes llengües s'hagen expandit més i s'hagen convertit en llengües globals és el resultat de fets històrics determinats que podrien no haver passat. Una llengua que és anònima ara podria no ser-ho en el futur i una llengua que va ser anònima en el passat podria no ser-ho ara. La llengua catalana seria un exemple d'aquesta variabilitat contextual. Així, el català va ser una llengua anònima durant l'Edat Mitjana a la Mediterrània encara que la situació va canviar a favor del castellà a partir de la fi del segle XV.

L'autenticitat i l'anonimat de les llengües es poden considerar termes contraris. Tanmateix, comparteixen dues concepcions del naturalisme sociolingüístic: primera, la idea que hi ha una relació natural i inqüestionable entre la llengua i

la societat i, en segon lloc, el paper extremadament limitat de la voluntat humana a l'hora de determinar quines llengües són autèntiques i quines llengües són anònimes. Es rebutja o s'oculta el paper que ha tingut l'acció humana perquè certes llengües siguin anònimes o no ho siguin. Però potser siga més productiu analitzar aquests dos termes no com a contraris absoluts perquè, com s'ha explicat abans respecte a la llengua catalana, una llengua pot passar de ser autèntica a ser anònima i al contrari segons les circumstàncies polítiques i/o històriques. D'aquesta manera l'anonimat i l'autenticitat pures serien els extrems d'un contínuum amb diferents graus o nivells d'autenticitat i d'anonimat (Bradley 2020, 54; Gal 2012).

Amb aquests exemples d'ideologies lingüístiques podem centrar-nos en l'anàlisi d'un fenomen polític ideològic de gran repercussió per a la Comunitat Valenciana: les eleccions municipals del 28 de maig de 2023, on la llengua va tindre un paper fonamental.

Segona part

**CONTEXT POLÍTIC I RESULTATS
DE LES ELECCIONS MUNICIPALS
DEL 20 DE MAIG DEL 2023 A LA
COMUNITAT VALENCIANA**

Després de les eleccions municipals celebrades a l'Estat espanyol el 28 de maig del 2023, la Comunitat Valenciana va experimentar una transformació política important. Des del 2015 el Govern de la Comunitat Valenciana havia estat liderat per una coalició d'esquerra formada pel Partit Socialista del País Valencià (PSPV), Compromís i Podem (Unides Podem). Des de l'any 2015 fins al 2023 el socialista Ximo Puig va ser el President de la Generalitat Valenciana. Cal clarificar que Podem es va presentar a les eleccions del 2015 de forma independent i separada, mentre que a les eleccions del 2019, Podem i Esquerra Unida es van presentar de forma conjunta amb el nom d'Unides Podem (El País 2019). El dos acords de 2015 i 2019 entre les diferents formacions d'esquerra per formar el Govern de la Generalitat Valenciana es coneixen com l'Acord del Botànic (2015) i l'Acord del Botànic II (2019). Tanmateix, els resultats de les eleccions del 28 de maig del 2023 van donar lloc a una nova coalició de caràcter conservador entre el Partit Popular (PP) i el grup d'extrema dreta Vox. Després de la victòria conservadora a les eleccions, el PP i Vox van presentar l'acord de govern de la Comunitat Valenciana dividit en cinquanta punts principals (PP & VOX 2023; La Vanguardia Barcelona 2023). En conseqüència, el membre del PP, Carlos Mazón, es va convertir en el nou President de la Generalitat Valenciana de manera oficial el 13 de juliol del 2023 i va prendre possessió del càrrec el dilluns 16 de juliol del mateix any. Vicente Barrera Simó, membre de Vox, va ser nomenat Vicepresident de la Generalitat Valenciana i el mateix partit s'encarrega de les Conselleries de Cultura, Agricultura, Justícia, Interior i Governació. A més a més, María de los Llanos Massó Linares, membre de Vox, va ser elegida Presidenta de les Corts Valencianes, el cos legislatiu del Govern Valencià, el 26 de juny del 2023.

És important assenyalar que aquesta és la primera vegada, des de l'inici de la transició democràtica espanyola el 1975, que un grup d'extrema dreta forma part del govern de la Comunitat Valenciana. Així, algunes de les idees que havien aparegut de forma implícita durant el govern del PP (1995-2015), amb els Presidents Eduardo Zaplana (1995-2002), José Luis Olivas (2002-2003), Francisco Camps (2003-2011) i Alberto Fabra (2011-2015), s'han fet molt més explícites com a resultat del govern de coalició entre el PP i Vox. Una d'aquestes idees és l'oposició al pancatalanisme. En el seu primer discurs a les Corts Valencianes

el 20 de setembre del 2023, el Vicepresident Barrera Simó va deixar clar que l'oposició al pancatalanisme seria un dels objectius principals de la Conselleria de Cultura (Rac1 2023). Definisc pancatalanisme com la ideologia política que dona suport als vincles lingüístics, culturals i nacionals entre tots els territoris on es parla la llengua catalana. El terme *Països Catalans* ha sigut el més usat per a referir-se als territoris que conformen la comunitat lingüística catalana, com veurem més endavant, encara que en moltes ocasions també s'han emfatitzat les implicacions polítiques d'aquesta comunitat lingüística en relació a l'Estat espanyol.

En el meu estudi analitze el punt 3 de l'acord entre el PP i Vox en què hi ha una referència i un rebuig directes al terme Països Catalans. Relacione aquesta menció explícita amb els programes electorals del PP i Vox i demostre com, des d'un punt de vista lingüístic ideològic, la discussió sobre si la Comunitat Valenciana forma part dels Països Catalans es pot estudiar com una qüestió d'autoritat lingüística. És a dir, com hauria de ser la relació entre la llengua o varietat valenciana respecte a la societat i quina seria la seua posició vis-à-vis la llengua catalana i el castellà? Dit d'una altra manera, com la inclusió de la Comunitat Valenciana dins dels Països Catalans té a veure amb la qüestió d'autenticitat i anonimament en el valencià, el català i el castellà. Propose que tant el PP com Vox descriuen la Comunitat Valenciana com un *altre*, en lletra minúscula, colonitzat. Així, la Comunitat Valenciana construiria la seua identitat lingüística fixant-se en el colonitzador castellà, o siga, l'*Altre*, en lletra majúscula, imperial. D'aquesta manera, segons el PP i Vox, la identitat valenciana hauria de ser representada pel castellà perquè aquesta llengua, per ser anònima, no pertany a ningú i, al mateix temps, pertany a tots.

Tercera part

LA QÜESTIÓ DELS PAÏSOS CATALANS

A primera vista, pot semblar que PP i Vox presenten dues posicions contradictòries respecte a la possible integració de la Comunitat Valenciana dins dels Països Catalans. En primer lloc, tenim la qüestió del valencià com una llengua diferent i separada del català. Els que estan a favor d'aquesta perspectiva, com és el cas del PP, argumenten que el valencià és una llengua autèntica que cal protegir. Emfatitzen el paper de la llengua valenciana com a pedra angular del nacionalisme cultural, segons el qual, com hem vist, la llengua és la base fonamental de la identitat nacional, en aquest cas valenciana. A més a més, els defensors del valencià com a llengua separada del català afirmen que la importància del valencià es troba en el seu valor per sí mateix i també com a alternativa o barrera per a prevenir que el català es convertisca en la llengua dominant que represente la identitat valenciana. En segon lloc, hi ha un punt de vista que afavoreix la substitució completa del valencià pel castellà en qualsevol context formal o públic, on el sector de l'educació ocuparia un lloc fonamental. Aquesta postura ideològica, que implica la desaparició de la llengua valenciana, té el suport de Vox i també apareix reflectida a l'acord de govern entre PP i Vox. Des d'aquest punt de vista la identitat valenciana apareix nugada a l'imperialisme lingüístic castellà i representa un aspecte del colonialisme. El castellà es presenta com una llengua anònima que està en condicions de representar la identitat valenciana. Si bé el programa electoral del PP sembla oferir una visió menys extrema sobre la substitució del valencià per part del castellà, mostraré amb la resta del meu estudi que l'acord entre el PP i Vox ofereix una nova lectura o interpretació del programa electoral del PP. Així, segons aquesta nova lectura, el programa electoral del PP relegaria el paper de la llengua valenciana a una posició secundària en relació a altres aspectes de l'herència històrica i tradicional de la Comunitat Valenciana.

L'acord entre el PP i Vox, escrit en castellà, inclou una secció sobre la "LIBERTAD" on trobem cinc punts principals. El punt 3 afirma:

Aprobaremos una ley de Señas de Identidad que proteja los valores y costumbres y tradiciones de la Comunidad Valenciana como parte esencial de la plural riqueza de España. Por ello, eliminaremos las subvenciones a las entidades o asociaciones que promuevan los "países catalans." (La Vanguardia Barcelona 2023)

Encara que aquest fragment s'analitzarà amb profunditat més endavant, ací assenyalaré l'ús específic de lletres majúscules o minúscules inicials per a referir-se a les identitats de grup potencials. Cal ressaltar que quan es tracta de la "Comunidad Valenciana" i "España" les lletres inicials estan en majúscula, mentre que el terme "països catalans" apareix escrit amb una lletra inicial minúscula. Aquesta selecció de lletres majúscules o minúscules implica una clara jerarquia entre les tres identitats polítiques, ja que es col·loca la "Comunidad Valenciana" i "Espanya" en una posició superior respecte als "països catalans". En català s'acostuma a escriure el terme Països Catalans amb la lletra inicial majúscula en les dues paraules. L'ús de lletra inicial minúscula es pot interpretar com una menysvaloració o menyspreu d'un concepte que té molta rellevància en la política valenciana, especialment quan la llei de "Señas de Identidad", que se suposa que ha de salvaguardar la Comunitat Valenciana contra l'aparent amenaça dels Països Catalans, s'escriu amb lletres majúscules inicials.

El terme Països Catalans va aparèixer en la segona meitat del segle XIX dins del context del nacionalisme cultural europeu inspirat en el Romanticisme alemany. Com he explicat abans, autors com Herder, Fichte i Humboldt havien defès de d'un punt de vista filosòfic el vincle natural entre llengua i nació. Després de la victòria de Felip V de Borbó a la Guerra de Successió de la Corona Espanyola (1700-1715) i amb l'aprovació dels Decrets de Nova Planta al Regne de València i al Regne d'Aragó (1707), a les Illes Balears, excepte Menorca (1715), i al Principat de Catalunya (1716), la Corona d'Aragó va deixar d'existir i la llengua catalana va perdre el seu estatus administratiu als territoris catalanoparlants de la Corona d'Aragó. Amb l'inici del moviment cultural català de la Renaixença el 1859, es van multiplicar les discussions sobre com havia de ser la llengua comuna catalana a l'àmbit literari. L'any 1859 tenia un caràcter simbòlic important perquè es complien quatre-cents anys de la mort del poeta valencià Ausiàs March (1400-1459). En realitat, la idea d'una comunitat unida per la mateixa llengua ja s'havia posat de manifest en el poema de Bonaventura Carles Aribau "Oda a la Pàtria" (1833). L'apel·latiu "Países Catalanes" en castellà va aparèixer per primera vegada l'any 1876 de la mà del autor valencià Benvingut Oliver i Esteller (Miralles & Solervicens 2007, 338), encara que molt prompte Enric Prat de la Riba (1870-1917) va utilitzar la

denominació *Catalunya Gran* el 1878 per a referir-se al mateix concepte (Bradley 2020, 69). El terme Països Catalans va guanyar popularitat principalment quan Joan Fuster va publicar *Nosaltres els valencians* (1962), on l'autor valencià defén el seu ús. Els límits geogràfics dels Països Catalans estan determinats principalment per la presència d'una llengua catalana comuna:

Els Països Catalans... es corresponen amb els territoris on el català és una llengua autòctona en les seues diverses varietats, principalment Catalunya, Andorra, la Comunitat Valenciana, les Illes Balears, la ciutat de l'Alguer a Sardenya, una secció d'Aragó coneguda com la Franja de Ponent, i una petita àrea de la Comunitat Autònoma de Múrcia anomenada el Carxe. Aquestes regions tenen una relació complexa, amb diferents graus de sentiment pancatalanista per part de grups diferents en moments també diferents (Hawkey 2018, 3-4) (La traducció es meua)

A efectes pràctics la delimitació dels Països Catalans dins d'un mapa no és consistent. Normalment, hi ha una tendència a incloure només els tres territoris més importants des d'un punt de vista demogràfic i polític: Catalunya, la Comunitat Valenciana i les Illes Balears. Quant a la Comunitat Valenciana, normalment s'inclou la part autòctona castellanoparlant dins dels Països Catalans (Bradley 2020, 68). Si bé la denominació Països Catalans ha generat molta controvèrsia i no està universalment acceptada, principalment a la Comunitat Valenciana, el context social, històric i polític de les terres catalanoparlants especialment des del segle XIX van afavorir l'ús de la llengua com a criteri per a definir els Països Catalans. L'existència d'una llengua comuna feia possible establir un vincle natural entre la llengua catalana i la identitat catalana, independentment del terme usat per a referir-se a l'entitat cultural i política que resultaria d'aquesta unitat lingüística. Un exemple molt il·luminador el trobem a la presentació que Antonio Rubió i Lluch va fer durant el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana el 1906, que va tindre lloc a Barcelona (Rubió i Lluch 1908; Congrés Internacional de la Llengua Catalana 1908). En el seu discurs Rubió i Lluch analitza l'evolució històrica de les llengües romàniques i arriba a unes conclusions lingüístiques i ideològiques molt significatives. Primerament, l'autor indica que durant el Renaixement es va produir una ruptura i una divisió entre el passat i el present dels pobles que parlaven la majoria de les llengües

romàniques, amb l'excepció del català. Si bé altres llengües romàniques van evolucionar en forma de literatures aristocràtiques, el català va perdre el seu estatus com a llengua literària:

No cal dir, donchs, quant diversa ha sigut la sort del nostre catalanesch al costat de la de les demés glorioses parles novo-llatines [...] Per la nostra parla no ha passat, més que de retop i de segona mà, la evolució del gloriós Renaixement del segle XVI, que [...] establí un divorci fonamental entre 'l present y el passat dels pobles, enterrant completament la Edat Mitjana, y creant arreu literatures més o menys aristocràtiques. (1908, 75)

Tanmateix, l'absència de codificació gramatical i d'una literatura clàssica aristocràtica va possibilitar que el català poguera mantindre la seua identitat i cohesió interna de tal manera que la ruptura entre el passat i el present va ser menys pronunciada en comparació amb altres llengües romàniques com el castellà o el francès. Així, la llengua catalana ha mantingut una relació més íntima amb el poble:

Té 'l català la ventatja d'haver conservat vigorosa sa identitat. El divorci entre 'l passat y 'l present de la nostra llengua no es tan acentuat com en les demés germanes seves del tronch llatí [...] El progrés del castellà fou tan extraordinari, mercès als esforços iniciats pels seus escriptors [...] que la parla d'un segle abans esdevenia completament arcaica [...] [i] un estol nombrosíssim de gramàtics [...] A França la retòrica, desde el XVén segle, va condemnar al oblit la literatura mitjval, y els temps successius de la època clàssica la ignoraren per complert [...] El català, en cambi [...] va saberse mantenir en estreta relació ab el poble. (1908: 77)

A més a més, la llengua catalana va experimentar una evolució més natural perquè no havia sigut un instrument de literatura prestigiosa durant tres segles: "El no haver sigut instrument d'expressió d'una gran literatura, durant les tres darreres centuries, li ha valgut poder conservar millor les seues condicions característiques, y experimentar d'una manera més natural la lley de la evolució" (1908, 78). Rubió i Lluch explica que la millor literatura en català s'havia escrit a l'Edat Mitjana abans del Renaixement, al contrari que en altres llengües

romàniques. Des d'aquest punt de vista, l'italià seria la llengua que més s'assemblava al català (1908, 78). Quant a la recerca romàntica de l'harmonia entre la llengua popular i la llengua escrita, la llengua catalana contrastava amb el típic concepte renaixentista de la literatura:

El vertader ideal es la conjunció natural, l'armonía perfecta entre la parla popular y l'escrita. A n'això va encaminar tots sos esforços el Romanticisme, que va esser la cayguda del antich règim literari, y una revolució turbulenta contra la concepció aristocràtica del art y del llenguatge, que representava el Renaixement. (1908, 79)

Per tant, del discurs de Rubió i Lluch podem deduir que el català era un dels millor exemples de llengua autèntica en el món romànic, ja que havia pogut mantindre i reflectir la veritable essència del poble que el parlava. Aquesta suposada relació orgànica entre el català i els seus parlants podia ser interpretada com una justificació de l'existència d'una entitat cultural i política que representara tots el catalanoparlants—els Països Catalans.

La narrativa de Rubió i Lluch ometia alguns aspectes significatius. Per exemple, al Congrés on va pronunciar el seu discurs hi havia dos grups diferents que representaven la identitat valenciana: els anomenats valencianistes, que donaven suport a la separació entre català i valencià, i els ratpenistes, que en aquell moment defensaven la unitat de la llengua catalana (Ferrando Francés 2018, 255). No obstant això, cal aclarir que el grup Lo Rat Penat va defensar la unitat de la llengua fins al 1977 quan va començar a emfatitzar les característiques pròpies de la varietat valenciana. Poc després es va convertir en un grup secessionista (Ferrando Francés & Nicolás Amorós 2011, 507; Català Oltra 2014, 116). Al Congrés del 1906 la connexió natural entre la llengua i la identitat de grup en forma d'autenticitat podia interpretar-se de dues maneres diferents: per una banda la llengua catalana representaria tots els Països Catalans, o per l'altra, el valencià podia representar l'antic Regne de València. Es tractava fonamentalment d'una qüestió lingüística ideològica que anava més enllà de la llengua com entitat aïllada.

3.1. Joan Fuster (1922–1992) i els Països Catalans

Joan Fuster coneixia el dilema però, com acèrrim defensor del concepte dels Països Catalans, va emfatitzar que una regió valenciana aïllada i separada de la resta de les zones catalanòfones constituïa alhora una utopia i una traïció a l'essència valenciana:

I si cal reajustar i restaurar la nostra personalitat regional, ha d'ésser, naturalment dins un conjunt més ample i consisten[t]. Un País Valencià aïllat és una utopia i seria una traïció a la seva pròpia essència. Des de Salses a Guardamar, de Maó a Fraga, som un poble: un sol poble. Cada un dels nostres països n'és un fragment: o millor, un membre [...] Els Països Catalans no són solament un petit tros d'humanitat que parla una mateixa llengua. Són això, evidentment: però el fet de parlar una llengua, la mateixa, és el resultat d'una altra unitat anterior i origen de nous llaços d'unitat [...] Hi ha un interès explícit a dividir-nos com a catalans. És una forma de reduir-nos a la més inefable inermitat. De vegades, sots capa de "valencianisme", "valenciania" o "valencianitat", hom intenta de separar-nos de la nostra comunitat natural. L'home del carrer es deixa entabanar per aquesta monstruosa perversió, que tots sabem a qui beneficia. Si el País Valencià— posem-nos en la perspectiva més localista—vol salvaguardar la seva personalitat ha d'ésser preservant-se fidel a la seva catalanitat bàsica. ((1962) 1977: 134-135)

Amb aquest fragment Joan Fuster utilitza tres paraules o expressions de gran importància: "essència", "comunitat natural" i "preservant". L'autor col·loca el seu discurs clarament dins del naturalisme sociolingüístic, on la llengua catalana constitueix la pedra angular de l'existència dels Països Catalans i està considerada com natural, heretada i independent de la voluntat humana. La labor de la voluntat humana en aquest context ha de consistir a evitar deixar-se convèncer que el vincle natural entre els membres dels Països Catalans no existeix. És importantíssim salvaguardar aquesta essència natural entre tots aquests membres que queda demostrada per la llengua comuna. Aquesta autenticitat de la llengua catalana també té una faceta d'anonimat, ja que impedeix o obstaculitza la possibilitat que una llengua valenciana separada represente una entitat lingüística, cultural i política diferenciada.

Segons Fuster, una autenticitat lingüística valenciana no seria natural i constituiria una utopia.

Ara bé, la perspectiva de Joan Fuster situa la llengua en un lloc intermedi. Segons ell, els Països Catalans van més enllà d'una llengua comuna, encara que és la llengua la que connecta el passat, el present i el futur. En realitat, hi ha una llengua catalana compartida perquè hi ha hagut una essència històrica comuna anterior. A més a més, aquesta llengua compartida enforteix la cohesió de grup mostrant o descobrint noves coses en comú. Aquesta observació remarca la importància de la lingüística històrica, una disciplina que ha anat evolucionant des de finals del segle XVIII, com ha assenyalat Deborah Cameron. El coneixement d'una llengua i el seu context històric va permetre als historiadors adquirir un coneixement més profund dels pobles que eren objecte d'estudi. En molts aspectes la llengua es va convertir en el millor espill de la història, la cultura i la tradició d'un poble. La mateixa autora afirma que la fundació de la lingüística històrica comparada després del descobriment del protoindoeuropeu va conduir a la reconstrucció de la narrativa dels grups socials (Cameron 2007, 278).

La voluntat humana, segons Fuster, només tindrà sentit si reforça el vincle natural entre la llengua catalana i els Països Catalans. Fuster considera la voluntat humana com una manipulació perillosa contrària a la natura si és usada per a qüestionar aquesta connexió intrínseca. Es pot inferir que aquesta manipulació afavoreix aquells grups que volen persuadir els valencians a adoptar el castellà com a llengua dominant i que així es reforça la idea que el castellà és una llengua anònima que pot incloure moltes identitats. El fragment de Fuster constitueix un bon exemple de naturalisme sociolingüístic en què la voluntat humana ocupa una posició secundària o suplementària en relació a la natura.

Ferrando Francés i Nicolás Amorós (2011) expliquen que a finals dels anys seixanta el secessionisme valencià va ser utilitzat pel règim franquista per a neutralitzar l'oposició dels partits de centre-esquerra que donaven suport a l'autonomia valenciana i al renaixement cultural i lingüístic de la regió. Durant la transició a la democràcia en els anys setanta, els partits de centre-dreta es van agrupar al voltant del partit polític anomenat UCD (Unión

de Centro Democrático) i es van oposar clarament a aquest renaixement cultural i lingüístic que estava inspirat en el pancatalanisme. En lloc d'acceptar l'existència d'una llengua compartida per la resta de les regions catalanòfones, com havien fet els conservadors a les Illes Balears, el secessionisme lingüístic valencià es va utilitzar per aconseguir el control polític i social. Així, José Ramon Pin Arboledas, el secretari provincial d'UCD a la Comunitat Valenciana, considerava que el secessionisme lingüístic era el mitjà més efectiu, imaginatiu i mediterrani per a oposar-se al projecte del Països Catalans, ja que els Països Catalans no es podien entendre sense la unitat lingüística (Flor 2012, 140). L'anticatalanisme a la Comunitat Valenciana va mostrar una faceta particularment furibunda durant els anys huitanta, amb la fundació d'un partit nou secessionista des d'un punt de vista lingüístic, Unió Valenciana, i amb les idees expressades al diari conservador *Las Provincias*. Així, Unió Valenciana va tindre representació a les Corts Valencianes i al Congrés dels Diputats espanyol fins al 1999 (Ferrando Francés & Nicolás Amorós 2011, 426).

No hi ha cap dubte que l'anticatalanisme i el secessionisme lingüístic van influenciar la política valenciana durant els governs del PSPV (1982-1995) i el PP (1995-2015) (Ferrando Francés & Nicolás Amorós 2011, 425-426). El PP va intentar solucionar la disputa quan va crear l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) el 1998. En aquell moment el partit conservador era la força políticament dominant a la Comunitat Valenciana. Des de la fundació d'AVL, el PP no es va privar d'usar l'anticatalanisme per aconseguir vots durant les eleccions, però una vegada en el poder aquest anticatalanisme no es va fer explícit. Tanmateix, amb la coalició entre el PP i Vox, el secessionisme lingüístic i l'anticatalanisme han rebut suport i han sigut posats de manifest d'una manera molt més directa.

A les pròximes seccions d'aquesta monografia analitze com els programes electorals del PP i Vox a les eleccions municipals del 28 de maig del 2023 i l'acord posterior entre els dos partits van afrontar la qüestió de l'autenticitat i/o l'anonimat del castellà, del valencià i del català. A més a més, descriu el paper de la voluntat humana des d'una perspectiva lingüística ideològica dins dels programes electorals i l'acord.

3.2. El Partit Popular i l'exaltació del valencià com a llengua autèntica diferent del català

El programa electoral del PP constitueix un bon exemple de la suposada associació essencial o natural entre llengua i identitat que s'ha de mantindre sense cap modificació. És més, el PP és l'únic partit que menciona explícitament el terme Països Catalans, que són descrits com una comunitat que és alhora antinatural i inconstitucional. Dins del marc d'aquesta suposada inconstitucionalitat i de l'Estatut d'Autonomia, el programa electoral del PP s'oposa de forma implícita a la unitat de la llengua catalana i rebutja l'autoritat lingüística de l'AVL, que és la institució que estableix les normes lingüístiques de la llengua catalana dins de la Comunitat Valenciana.

Segons el programa electoral del PP, "la lengua valenciana es uno de los símbolos más relevantes de nuestra identidad, a la que hay que prestar atención singular, como rasgo de nuestra personalidad y como una seña de identidad que, desde hace siglos, nos identifica y distingue" (PP 2023, 196). Cal destacar el paral·lelisme que s'observa entre aquest fragment i la descripció que feia Fuster de la connexió natural entre la llengua catalana i la identitat dels Països Catalans. Així, el programa del PP descriu la llengua com "uno de los símbolos más relevantes de nuestra identidad", però no afirma explícitament que siga el més rellevant. Malgrat això, la defensa del valencià com a llengua diferenciada que necessita ser protegida sembla més extrema quan es parla de la suposada amenaça d'una llengua catalana uniforme que està envaint la Comunitat Valenciana: "no consentiremos ninguna intromisión de otras lenguas cooficiales" (PP 2023, 31). Encara que la referència a la llengua catalana és indirecta, les implicacions són evidents: no s'ha de permetre que el català altere la connexió natural que existeix entre la llengua valenciana i la identitat valenciana. La voluntat humana s'ha de centrar a preservar aquest ordre natural.

Al mateix temps, les implicacions lingüístiques ideològiques de l'ús del terme "llengua valenciana" són importantíssimes, ja que aquesta és l'expressió afavorida pels defensors del secessionisme lingüístic valencià, els quals defenen que el valencià és una llengua independent del català, com fan, per exemple, els

blavers. El nom “blaver” fa referència a la franja blava que apareix només a la bandera de la Comunitat Valenciana i que li dona una certa exclusivitat en comparació amb les banderes autonòmiques de Catalunya, Aragó i les Illes Balears, les quals són molt semblants (Flor 2012). Aquesta situació ens ajuda a comprendre millor el nom de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua en lloc d'Acadèmia de la Llengua Valenciana (Bradley 2020, 91). Aquesta última denominació haguera resultat problemàtica per a una institució que defén la unitat de la llengua que es parla a tot l'àmbit catalanòfon, en el qual s'inclou la Comunitat Valenciana. Així, a la sessió plenària del 9 de febrer del 2005, l'AVL va establir el següent:

D'acord amb les aportacions més solvents de la romanística acumulades des del segle XIX fins a l'actualitat (estudis de gramàtica històrica, de dialectologia, de sintaxi, de lexicografia...), la llengua pròpia i històrica dels valencians, des del punt de vista de la filologia, és també la que compartixen les comunitats autònomes de Catalunya i de les Illes Balears i el Principat d'Andorra. Així mateix és la llengua històrica i pròpia d'altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó (la franja oriental aragonesa, la ciutat sarda de l'Alguer i el departament francès dels Pirineus Orientals). Els diferents parlars de tots estos territoris constitueixen una llengua, és a dir, un mateix “sistema lingüístic.” (Acadèmia Valenciana de la Llengua 2005)

Per tant, el programa electoral del PP emfatitza el seu compromís amb la preservació del vincle natural entre una llengua valenciana diferenciada i la identitat valenciana. Aquesta postura ideològica es reforça remarcant que el projecte dels Països Catalans és anticonstitucional i negant la unitat de la llengua catalana. No resulta estrany, doncs, que s'afirme de forma contundent que no es destinaran ajudes econòmiques a projectes que

persigan objetivos directamente contrarios a la Constitución, como la federación de territorios prohibida por el artículo 145, en particular, los inexistentes e inconstitucionales por algunos denominados Países Catalans... [y] menoscaben la autonomía de la Comunitat Valenciana en cuanto a la denominación de su territorio, bandera, himno y lengua propia que, según declara el Estatut d'Autonomia, es el valenciano. (PP 2023, 196)

En aquest cas, al contrari del que veiem en l'acord entre el PP i Vox en la secció 3, les lletres inicials de l'expressió Països Catalans estan escrites en majúscula. No obstant això, el text del programa electoral del PP entrellaça els aspectes legals i naturals o essencials de la qüestió. Segons el programa, el concepte de Països Catalans s'oposa a la Constitució Espanyola, concretament l'Article 145. El títol VIII, capítol tres de l'article estableix:

1. En ningún caso se admitirá la federación de Comunidades Autónomas.
2. Los Estatutos podrán prever los supuestos, requisitos y términos en que las Comunidades Autónomas podrán celebrar convenios entre sí para la gestión y prestación de servicios propios de las mismas, así como el carácter y efectos de la correspondiente comunicación a las Cortes Generales. En los demás supuestos, los acuerdos de cooperación entre las Comunidades Autónomas necesitarán la autorización de las Cortes Generales. (Espanya. Cortes Generales 1978, artículo 145)

Com Bradley explica, “el nou marc legal de l'Estat espanyol establert en la Constitució Espanyola de 1978 prohibeix la formació de noves estructures federals entre Comunitats Autònomes ja existents. Es tracta probablement d'una mesura preventiva condicionada pel clima polític inestable i imprevisible que s'hi observava a la fi de la dictadura franquista” (2020, 69) (La traducció és meua).

Aquesta base legal li dona més força a l'adjectiu “inexistents” que apareix al programa electoral del PP i que suggereix que la llei justifica l'absència de qualsevol vincle natural entre la llengua catalana i els Països Catalans. Cal assenyalar que aquesta base legal pot ser una eina de doble moral perquè es col·loca la Constitució, que és una construcció humana, per damunt de la natura. Així, es pot afirmar que posar la natura en una posició secundària o suplementària pot dificultar l'acceptació universal del que es diu. Malgrat això, dins del context més ampli de respecte a la Constitució Espanyola, la Constitució es pot considerar com un text natural i inqüestionable que mostra l'absència de vincles naturals entre la llengua catalana i els Països Catalans. Per una altra banda, el valencià es presenta com la llengua natural i autèntica de la Comunitat Valenciana com estipula l'Estatut d'Autonomia. D'aquesta manera, sembla que l'Estatut se-

gueix les lleis naturals i la natura adopta un paper dominant o més important en relació al paper de l'Estatut. Per tant, dins del context de tot el fragment, si la llengua valenciana es considera la llengua natural de la Comunitat Valenciana segons l'Estatut, i si l'existència dels Països Catalans es considera il·legal segons la Constitució, es pot deduir que el valencià és una llengua diferent de la catalana. Vicent Flor ha explicat que hi ha dues maneres d'associar la llengua amb un territori o una nació. Per a autors com Joan Fuster, la llengua seria el criteri més important o almenys el punt de partida per a definir una nació. Per als blavers, i en aquest cas per al PP amb el seu programa electoral, el territori o el poble determina la llengua i la nació. És a dir, la llengua no seria el punt de partida, sinó que seria una conseqüència i ocuparia un lloc secundari respecte al poble i la nació (Flor 2012, 139).

Cal recordar que la base del Països Catalans la constitueix la presència d'una llengua comuna a tots els territoris catalanòfons—el català. Joan F. Mira diferencia la unitat de la llengua i la unitat d'una nació ((1997) 2015, 250). Segons aquest autor, els Països Catalans, en què la Comunitat Valenciana s'inclou, és un terme plural i útil que fa referència als territoris que van constituir i constitueixen una comunitat lingüística i cultural, i que actualment mantenen una relació cultural amb interessos compartits. Tanmateix, segons Mira, els Països Catalans no constitueixen una nació política ((1997) 2015, 252-253). Lluís Català Oltra explica que aquesta idea es correspon amb el que s'ha anomenat quarta via, la qual es basa en un nacionalisme cívic i no tant en un nacionalisme cultural. La quarta via constitueix un revisionisme progressista d'esquerra o de centre-esquerra de les idees de Fuster (Català Oltra 2014, 117). Es podria argumentar que la idea d'uns Països Catalans basats en una llengua comuna presenta complicacions en un programa electoral. Segons l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, l'AVL es la institució oficial que regula la llengua valenciana (Espanya. Corts Valencianes 2006, article 7). Com he indicat abans, l'any 2005 l'AVL va reconèixer que el valencià era una variant diatòpica de la llengua catalana. A més a més, la mateixa institució va defensar oficialment la unitat de la llengua catalana (Bradley 2020, 89). Cal tindre en compte que en aquell moment el PP encara estava en el poder a la Comunitat Valenciana i l'afirmació de l'AVL representava la posició de la Generalitat Valenciana (Mas Castells 2012).

En aquest cas el programa electoral del PP per a les eleccions municipals del 2023 rebutja la unitat política que el terme Països Catalans pot implicar o connotar, per a negar així la unitat de la llengua catalana. Així, s'adopta una posició molt més explícita quant al secessionisme lingüístic valencià en oposar-se o qüestionar indirectament l'autoritat lingüística de l'AVL:

Defenderemos el valenciano frente a quienes, dentro y fuera de la Comunitat, pretendan, como objetivo declarado, imponer la unidad, sumisión y supeditación externa de la lengua valenciana al catalán . . . Apoyaremos el uso, enseñanza y difusión de las particularidades propias, tradicionales y populares del idioma valenciano . . . Instaremos al gobierno de España e instituciones académicas a reconocer titulaciones de filología valenciana . . . Devolveremos la oficialidad de los títulos de valenciano de Lo Rat Penat. (PP 2023, 196)

És en aquest context on la referència a Lo Rat Penat es pot entendre millor. Lo Rat Penat o Societat d'Amadors de les Glòries de València va ser creada el 1878 com una organització encarregada d'impulsar l'estudi de la llengua. Va tindre un paper fonamental en la restauració dels Jocs Florals de la Renaixença valenciana (Ferrando Francés 2018, 254). A la regió valenciana Lo Rat Penat va acceptar l'expansió de la normativa que havia sigut establida per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Barcelona durant la primera meitat del segle XX. Aquesta codificació de la llengua catalana mitjançant una gramàtica, un diccionari i una ortografia havia sigut oficialment acceptada a la regió valenciana, com he assenyalat abans amb *Les Normes de Castelló* (Les Normes de Castelló 1932). En realitat Lo Rat Penat i Lluís Fullana (1871-1948), frare franciscà interessat en la llengua catalana, van proposar el 1914 una alternativa al procés de codificació de la llengua que estava fent-se principalment a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta alternativa va rebre el suport del Centre de Cultura Valenciana, però va ser rebutjada per la majoria d'autors valencians. Finalment, tant el Centre de Cultura Valenciana com Lo Rat Penat van acceptar "la normativa consensuada a Castelló" (Climent 2007, 225-226). Josep Daniel Climent també explica que els ratpenistes, a la seua signatura, van mostrar indignació per haver sigut marginats en el procés d'elaboració de *Les*

Normes de Castelló i van deixar clar que les acceptaven com a normes provisionals (2007, 230-231). No obstant això, l'any 1977 Lo Rat Penat va començar a virar cap el secessionisme lingüístic valencià. L'acceptació dels títols atorgats per Lo Rat Penat implica acceptar una alternativa a *Les Normes de Castelló*, les quals van ser acceptades de forma oficial per l'AVL l'any 2000. L'alternativa a *Les Normes de Castelló* es va escriure l'any 1979 i va rebre el suport de Lo Rat Penat (Bradley 2020, 89). Aquesta codificació alternativa rep el nom de *Les Normes del Puig*. Encara que es van completar el 1979, aquestes normes es van presentar oficialment l'any 1981. El 26 d'agost del 2023 la Presidenta de Les Corts Valencianes, Llanos Massó, membre de Vox, va afirmar en castellà a una xarxa social que el valencià era una llengua diferent del català i que l'autèntica codificació d'aquesta llengua valenciana es trobava a *Les Normes del Puig*. L'afirmació de Massó no respecta l'article 41 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, el qual indica que l'AVL és l'única institució oficial que està a càrrec de la codificació del valencià (Molín 2023).

Quarta part

**L'ACORD ENTRE EL PP I VOX: LA
CONSTRUCCIÓ DE LA IDENTITAT VA-
LENCIANA EN FORMA DE PALIMPSEST**

Inclou ací una altra vegada el text del punt tercer de l'acord:

Aprobaremos una ley de Señas de Identidad que proteja los valores y costumbres y tradiciones de la Comunidad Valenciana como parte esencial de la plural riqueza de España. Por ello, eliminaremos las subvenciones a las entidades o asociaciones que promuevan los "países catalans." (La Vanguardia Barcelona 2023)

A més de l'absència de majúscules quan s'escriu el terme Països Catalans, que ja he analitzat sobre el punt tercer a aquest estudi, hi ha dues característiques discursives importants al text. Primerament, no hi ha cap referència a la llengua, que és el criteri fonamental en què es basa l'existència dels Països Catalans. En segon lloc, tot l'acord està escrit en castellà amb l'excepció del terme "països catalans", que apareix entre cometes i en català. L'absència de qualsevol referència a la llengua es pot interpretar com un rebuig del nacionalisme cultural i una acceptació de l'anonimat del castellà a expenses de l'eliminació de l'autenticitat del valencià com a representant de l'essència valenciana. És a dir, la identitat valenciana es pot mantindre sense cap necessitat de marcadors lingüístics mitjançant altres recursos culturals com, per exemple, genealogies, música, rituals, art visual, etc. Aquest plantejament implica rebutjar l'existència d'un vincle natural o connexió orgànica entre la comunitat i la llengua materna com Humboldt i altres autors havien argumentat (Cameron 2007, 278-280). D'aquesta manera, l'aprovació d'una "Ley de Señas de Identidad que proteja los valores y costumbres y tradiciones de la Comunidad Valenciana como parte esencial de la plural riqueza de España" implica que els valencians poden mantindre el seu llegat cultural i les seues tradicions usant el castellà. L'ús de l'expressió "riqueza de España", així com l'absència de tota referència a la llengua valenciana, connoten que el castellà és una llengua anònima que representa a tots, on s'inclourien els valencians amb les seues tradicions i el seu llegat.

Dels 50 punts de l'acord, només un se centra en les dues llengües oficials. A la secció d'educació, el punt 27 estipula que "garantizaremos la libertad de educación, la libre elección de centro y la libre elección de la lengua de enseñanza entre las dos oficiales en todas las etapas educativas" (La Vanguardia

Barcelona 2023). Si comparem aquest acord amb els programes electorals del PP i Vox per separat, s'observa que el punt 27 s'apropa més al programa del PP en què la qüestió de la cooficialitat es menciona de forma explícita. Al programa electoral de Vox es menciona la llibertat lingüística a l'àmbit educatiu, però no hi trobem cap al·lusió en absolut al valencià o a la cooficialitat. A més a més, el programa de Vox proposa com a objectius implantar el castellà com a llengua vehicular d'instrucció a tots els nivells educatius i eliminar el valencià com a requisit lingüístic per a ser mestre o funcionari:

Garantizar la libertad educativa y lingüística y la calidad de la enseñanza sin intromisiones ideológicas. Garantizaremos que el español sea lengua vehicular en todas las etapas educativas, eliminaremos toda normativa que atente contra la igualdad educativa entre los menores en las escuelas y eliminaremos el valenciano como requisito en el acceso a plazas de profesorado y personal de la administración. Desalojaremos a los activistas y asesores lingüísticos de las aulas y reforzaremos la inspección educativa. (VOX 2023)

El programa electoral de Vox sembla més extrem en comparació amb les condicions proposades pel PP. No obstant això, si examinem el text de l'acord entre els dos partits per a governar la Comunitat Valenciana, crida molt l'atenció que el terme llengua valenciana no hi aparega. A més a més, si llegim una altra vegada el programa electoral del PP després d'analitzar l'acord, hi podem trobar elements importants de compatibilitat: la importància que se li dona a la tradició, el folklore i la cultura valencians com a possibles substituïts de la llengua per a representar la identitat valenciana. Al programa del PP, la llengua es descriu com una de les moltes facetes de la identitat valenciana. Es pot deduir que tots aquests elements contribueixen de forma proporcional a protegir i mantindre aquesta identitat. Per una altra banda, quan no hi ha una al·lusió directa o indirecta a la suposada amenaça catalana, tant el castellà com el valencià es posen al mateix nivell com a representants de la identitat valenciana:

Los símbolos, como la Denominación, Bandera, Himno y Día de la Comunitat Valenciana; así como las dos lenguas, y sus usos, oficiales en este territorio, castellana

o español y valenciana . . . la música, bandas, orquestas, coros y sociedades musicales, cant d'estil, folklore e instrumentos tradicionales valencianos . . . (PP 2023, 193-194)

Una possible interpretació d'aquest fragment consistiria a afirmar que la llengua valenciana és simplement un altre element que representa la identitat valenciana. La llengua valenciana es presenta com un element més, que es pot descartar perquè, primer, hi ha altres aspectes de la cultura valenciana i, segon, perquè hi ha una altra llengua que també s'associa amb la identitat valenciana: la llengua "castellana o español". L'ús d'aquests dos termes implica que el castellà es considera alhora autèntic i anònim, ja que va ser la llengua exclusiva dels castellans en el passat i ara és la llengua de tots els espanyols, entre ells els valencians. És la llengua de tots i de ningú.

Per tant, el programa electoral de Vox, l'acord entre el PP i Vox per a governar la Comunitat Valenciana i el programa electoral del PP es poden llegir com el procés de construcció de la identitat valenciana com un altre colonial, amb una "a" minúscula. Aquest altre colonial valencià tindria una identitat inestable que és construïda per l'Altre castellà, amb una "A" majúscula. L'origen de la distinció entre l'altre i l'Altre la trobem a l'anàlisi psicoanalítica de Jacques Lacan de la formació de la subjectivitat. Aquesta dicotomia ha sigut usada al camp dels estudis postcolonials. L'altre, amb una "a" minúscula, fa referència al subjecte colonitzat que és dependent, mentre que l'Altre, amb una "A" majúscula, és el centre imperial colonitzador que estableix els termes segons els quals l'altre colonitzat construeix la seua identitat (Ashcroft, Gareth & Tiffin 2007, 154-156). En aquest cas, el colonialisme s'entén no sols com una imposició forçada, sinó també com una ideologia que és acceptada pel subjecte colonitzat. L'altre valencià seria aquest subjecte colonitzat que té una identitat inestable i que construeix una visió del món fixant-se en l'Altre castellà imperial dominant (Ashcroft, Gareth & Tiffin 2007, 155-156; Fuss 1994; Boons-Grafé 1992; Spivak 1985; Lacan 1968). Així, l'Altre castellà colonitza i construeix la identitat de l'altre valencià d'una manera vertical, esborrant la presència dels Altres colonials que prèviament puguen haver contribuït a la construcció de la identitat valenciana.

Des d'aquest punt de vista, Catalunya hauria sigut l'Altre colonial anterior. La defensa de Joan Fuster dels Països Catalans es pot llegir com el desig dels valencians de recuperar la identitat valenciana mitjançant la recuperació de les restes de la colonització de l'Altre imperial català. D'aquestes restes, el romanent principal seria la llengua catalana i a partir d'ella es podria formar un futur. Com a resultat, es pot afirmar que la identitat valenciana és similar a un text semblant a un palimpsest, és a dir, un manuscrit on el text primari que es va escriure inicialment ha sigut parcialment esborrat i s'ha escrit un nou text damunt. En aquest cas, el text primari o original català ha sigut esborrat i cobert parcialment per un nou text castellà. Els defensors dels Països Catalans, com per exemple Joan Fuster, lluiten per la recuperació del text original català cultivant la llengua catalana i reconeixent que la veritable identitat valenciana es troba al passat, present i futur. Els programes electorals de Vox i el PP es poden interpretar com l'eliminació completa del text colonial català en la identitat valenciana. Aquesta eliminació del text català es pot aconseguir esborrant la llengua valenciana, emfatitzant l'anonimat de la llengua castellana i afirmant que la identitat valenciana no depèn de la llengua, sinó d'altres aspectes com són la música, la cultura i el folklore. Aquests elements històrics i tradicionals es poden expressar en castellà. Una vegada el text català s'ha eliminat, la identitat valenciana ja no serà un palimpsest i la llengua valenciana acabarà desapareixent (vegeu Ashcroft, Griffiths & Tiffin 2007, 158-160). Conseqüentment, tant el programa electoral del PP com l'acord entre el PP i Vox demostren que oposar-se al concepte dels Països Catalans no significa necessàriament exaltar ni cultivar una llengua valenciana separada que represente l'essència de la identitat valenciana. En aquest sentit, Mira considera que hi ha un perill castellà molt clar, mentre que el perill català està absent. Així, formar part de la comunitat lingüística i cultural que es coneix amb el nom de Països Catalans ajudaria a mantindre i exaltar la identitat valenciana ((1997) 2015, 253-254). Flor explica que el projecte lingüístic secessionista valencià no sols té l'objectiu d'oposar-se al nacionalisme pancatalanista, sinó que també evita la revitalització de la llengua valenciana. D'aquesta manera, el nacionalisme valencià en forma de secessionisme lingüístic respecte a la llengua catalana, dona suport a l'estatus del castellà com a llengua hegemònica disfressant-ho amb un bilingüisme aparent i enganyós (2012, 140-141).

4.1. Un exemple il·lustratiu: un accent obert o tancat?

L'11 d'octubre del 2023, el portaveu municipal de Vox a la ciutat de València, Juan Manuel Bádenas, després de tapar l'accent obert del nom de la ciutat amb una bandera espanyola, va pronunciar aquestes paraules durant una roda de premsa al consistori valencià:

Como ustedes saben, hace pocos días, en el último pleno del Ayuntamiento, se aprobó que la toponimia de la ciudad de Valencia va a ser en ambas lenguas: en español, que es la lengua oficial del Estado, y en valenciano auténtico. Pero la primera de las dos denominaciones, tal como fue aprobado por el pleno del Ayuntamiento de Valencia, es en español. Por tanto, la denominación de la ciudad de Valencia debería ser, como ustedes saben, sin ningún acento, que además es la manera en que, normalmente, la mayor parte de los ciudadanos de Valencia suelen escribir el nombre de nuestra ciudad. Por tanto, instamos ya a la alcaldesa de Valencia a que, en todos los documentos, en la página web del Ayuntamiento, en las notas interiores, en las notas exteriores, en todo lo que tiene que ver con la comunicación y con los escritos oficiales de nuestra ciudad, del Ayuntamiento de nuestra ciudad, pues se emplee ya la denominación en español. (Cadena Ser 2023)

L'any 1996 tots el grups polítics de l'Ajuntament de València van aprovar que la tercera ciutat d'Espanya es coneguera exclusivament amb el nom en valencià. No obstant això, la mesura no es va posar en pràctica fins l'any 2016, quan l'alcalde de València, Joan Ribó, membre de Compromís, va establir que la ciutat es denominara exclusivament amb el nom de València. Un anys després la Generalitat Valenciana va aprovar el canvi (Vázquez 2023). Com explica Cristina Vázquez, l'actual alcaldessa valenciana, María José Catalá, membre del PP, va prometre durant la seua campanya electoral abans de les eleccions del 28 de maig del 2023, que afegiria la denominació en castellà per a designar la ciutat. És a dir, la ciutat del Túria no es coneixeria oficialment només amb la denominació en valencià. A mitjans de setembre el PP i Vox van presentar un projecte de denominació doble de la ciutat, en valencià i en castellà. La proposta inicial bilingüe del PP va ser alterada per la petició de Vox que en la denominació valenciana s'utilitzara l'accent tancat, València, en lloc de l'accent

obert normatiu segons l'AVL, València. La proposta va ser aprovada pel Govern Municipal de la ciutat de València el 26 de setembre del 2023, però, després de les queixes de Compromís i del PSPV, el serveis jurídics municipals van exigir que s'eliminara tota al·lusió a *les Normes del Puig*, que Vox havia afegit per a justificar el canvi de l'accent obert a l'accent tancat en la denominació en valencià de la ciutat (Vázquez 2023).

Les afirmacions del portaveu municipal de Vox de l'11 d'octubre del 2023 estan en consonància amb el programa electoral del partit, encara que hi ha una al·lusió directa al "valenciano auténtico", que és una expressió que hauríem esperat trobar en el programa del PP per a emfatitzar el rebuig del concepte dels Països Catalans. No obstant això, la referència al "valenciano auténtico" és consistent amb el suport que Vox havia demostrat en exigir el canvi de l'accent obert en la denominació de la ciutat del Túria en valencià. Vox es basava en l'autoritat no oficial de Lo Rat Penat. Crida l'atenció que era el PP el que havia fet referència a la possible acceptació dels títols de Lo Rat Penat al seu programa electoral, però després, ha sigut Vox el que ha posat en pràctica la valoració d'aquesta institució demanant l'accent tancat en l'escriptura de la ciutat de València. La petició del canvi d'accent justificada en la discutida autoritat de Lo Rat Penat constitueix un rebuig a l'autoritat oficial de l'AVL, que determina les normes de la llengua a la Comunitat Valenciana. La menció a Lo Rat Penat ha sigut esborrada i desestimada, però la proposta aprovada d'escriure València amb l'accent tancat, Valéncia, ha anat cap avant com a proposta inicial que necessitarà aprovacions legals posteriors. Segons el portaveu municipal del PP, Juan Carlos Caballero, l'AVL no intervindrà en aquesta qüestió ortogràfica i no s'oposarà, mentre que el portaveu de Vox va indicar, abans de la seua afirmació que estem analitzant, que els dictàmens de l'AVL estan viciats perquè es basen en *Les Normes de Castelló*, que reflecteixen el que diu l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) (Vázquez 2023).

Cal afegir que, al fragment que estem analitzant, Juan Manuel Bádenas només menciona la qüestió del "valenciano auténtico" una vegada. La part més extensa del seu discurs es basa en la necessitat d'usar el nom de la capital de la Comunitat Valenciana exclusivament en castellà en tots els contextos formals. Si bé Vox havia demanat a la votació del consistori municipal

que el nom de València apareguera amb un accent tancat i que a més el nom en castellà començara a usar-se també, en realitat la imatge de la bandera cobrint l'accent obert de València durant la seua roda de premsa reforça el missatge original que observàvem de manera explícita al programa electoral del seu partit: l'eliminació de l'ús del valencià de tots els contextos formals i públics. El PP ja havia demanat l'addició del nom de la ciutat en castellà juntament amb el que ja existia en valencià, però la necessitat dels vots de Vox ha fet que idees que ja existien de forma implícita, com hem vist, dins del programa del PP, facen acte de presència. No hem d'oblidar que l'actual alcaldessa de València, quan era Consellera de Cultura el 2014, va demanar a la RAE que modificara la definició de "valenciano" com a varietat de la llengua catalana (Vázquez 2023). La RAE no va fer cap modificació, però l'estructura actual del govern valencià permetrà o obligarà a emfatitzar el secessionisme lingüístic primer i la substitució lingüística en última instància.

Cinquena part

CONCLUSIÓ

Aquest estudi proporciona algunes idees bàsiques del que s'entén per ideologies lingüístiques i proporciona exemples de com aquestes ideologies lingüístiques no es poden separar de la política, sobretot si entenem aquest terme des d'un punt de vista molt ampli de desequilibri de poder (Joseph 2006, 2). En concret, m'he centrat en tres aspectes fonamentals de les ideologies lingüístiques que han tingut i tenen una acceptació generalitzada, encara que també han sigut contestats: el nacionalisme cultural, la continuïtat històrica de la llengua i el naturalisme sociolingüístic que es materialitza en els conceptes d'autenticitat i anonimata. A més a més, s'ha emfatitzat el paper tan important que la ideologia lingüística va tindre durant les eleccions municipals a la Comunitat Valenciana el 28 de maig del 2023. Per raons d'espai ens hem limitat a examinar els programes electorals de dos partits polítics conservadors: PP i Vox. Val a dir que la mateixa aproximació teòrica podria aplicar-se als programes electorals del Partit Socialista del País Valencià, Compromís i Unides Podem.⁴

L'aproximació a la referència al Paísos Catalans tant al programa del PP com a l'acord entre el PP i Vox ens ha mostrat que, segons aquests dos partits, hi ha un conflicte entre dues llengües potencialment anònimes, el castellà i el català, que competeixen per colonitzar la Comunitat Valenciana. Segons aquests partits, la identitat lingüística valenciana hauria d'estar representada exclusivament pel castellà perquè la Comunitat Valenciana pugui evitar l'amenaça d'un anonimata lingüístic català. El català podria destruir l'autenticitat lingüística valenciana que estaria representada per una llengua valenciana separada. Els dos partits polítics comparteixen la idea que el castellà és la llengua que mantindrà la identitat valenciana fora de perill. Les conseqüències d'aquesta postura impliquen un monolingüisme castellà i la desaparició del valencià a la Comunitat Valenciana. La defensa inicial que el PP fa d'una llengua valenciana separada de la catalana dona lloc a un rebuig del nacionalisme cultural, basat en la relació orgànica entre llengua i identitat, i en última instància, a la desaparició de qualsevol llengua diferent del castellà a la Comunitat Valenciana. Dit d'una altra manera, el programes electorals de PP i Vox comparteixen el mateix

⁴ Per a un estudi magistral de la ideologia lingüística dels diferents partits polítics de l'esquerra i centre-esquerra valencians el 2014, vegeu *Català Oltra 2014*, encara que l'autor usa un corpus i una aproximació teòrica diferents.

objectiu: l'esborrament del text valencià-català del palimpsest de la identitat valenciana per escriure damunt un text únic en castellà.

A més a més, amb aquest llibre he analitzat qüestions d'autenticitat lingüística i anonimat com a exemples ideològics de naturalisme sociolingüístic en què la natura es posa per damunt de la voluntat humana quant a la construcció de la identitat es refereix. Malgrat això, valdria la pena explorar com la voluntat humana pot tornar-se dominant en la selecció de la pròpia identitat lingüística, independentment de la llengua d'origen que una persona tinga. Així, les persones que aprenen català poden considerar aquesta llengua com a pròpia, encara que no siga la primera que van adquirir. Aquesta aproximació sembla prometedora, especialment en relació a les zones de parla castellana de la Comunitat Valenciana i, més concretament, a l'àmbit de l'educació i els mitjans de comunicació. Woolard ens ha proporcionat un exemple valuós amb el seu estudi de Catalunya (Woolard 2016), i Bradley ha examinat de forma efectiva la situació del sector educatiu a la Comunitat Valenciana (Bradley 2020). Es tracta d'un camp d'investigació complex i prometedor que pot produir importants estudis per al futur.

BIBLIOGRAFIA

Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL). 2005. "Acord de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua adoptat en la reunió plenària del 9 de febrer del 2005, pel qual s'aprova el dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià." 2005. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua. https://dogv.gva.es/portal/ficha_disposicion_pc.jsp?sig=1853/2005&L=0.

Aribau, Bonaventura Carles. 1833. "Oda a la pàtria." *El Vapor*, 24 d'agost del 1833.

Ashcroft, Bill, Gareth Griffiths, & Helen Tiffin. 2007. *Post-Colonial Studies*. 2ª edició. Londres: Routledge.

Boons-Grafé, Marie-Claire. 1992. Other/other. Traduït per Margaret Whitford. En *Feminism and Psychoanalysis: A Critical Dictionary*, editat per Elizabeth Wright, 296-299. Oxford: Blackwell.

Bourdieu, Pierre. 1991. *Language and symbolic power*. Cambridge: Harvard University Press.

Bradley, Andrew Frank. 2020. *Linguistic authority and authoritative texts: Comparing student perspectives of the politics of language and identity in Catalonia and the Valencian Community*. Tesi doctoral no publicada. School of Languages and Cultures, Universitat de Sheffield.

Cadena Ser. 2023. "Vox tapa con una bandera de España la tilde de València en la sala de prensa del Ayuntamiento." *Cadena Ser*, 11 d'octubre del 2023. <https://cadenaser.com/comunitatvalenciana/2023/10/11/vox-tapa-con-una-bandera-espana-la-tilde-de-valencia-en-la-salade-prensa-del-ayuntamiento-radio-valencia/>.

Cameron, Deborah. 2007. "Language endangerment as verbal hygiene: History, morality and politics." En *Discourses of Endangerment*, editat per Alexandre Duchêne & Monica Heller, 268-285. Londres: Continuum.

Català Oltra, Lluís. 2014. "Llengua i ideologia en els partits polítics d'esquerra i centreesquerra del País Valencià: una aproximació." *Treballs de Sociolingüística Catalana* 24: 113-131.

Climent, Josep Daniel. 2007. *Les Normes de Castelló. L'interés per la llengua dels valencians al segle XX*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Congrés Internacional de la Llengua Catalana. 1908. *Primer Congrès Internacional de la Llengua Catalana, Barcelona, octubre de 1906*. Barcelona: Joaquim Hortà. <https://archive.org/details/primercongrsin00conguoft/page/6/mode/2up>.

Crowley, Tony. 2007. "Language endangerment, war and peace in Ireland and Northern Ireland." En *Discourses of Endangerment*, editat per Alexandre Duchêne & Monica Heller, 149-168. Londres: Continuum.

El País. 2019. "La izquierda cierra 'in extremis' un pacto de Gobierno valenciano." *El País*, 13 de juny del 2019.

Espanya. Cortes Generales. 1978. Constitución Española. 1978. Madrid: Boletín Oficial del Estado <https://www.boe.es/legislacion/documentos/Constitucion-CASTELLANO.pdf>.

Espanya. Corts Valencianes. 2006. Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. València: Corts Valencianes. <https://www.cortsvalecianes.es/ca-va/composicion/normas/estautonomia>.

Ferrando Francés, Antoni. 1980. *Consciència idiomàtica i nacional dels valencians*. València: Universitat de València, Institut de Ciències de l'Educació, Institut de Filologia Valenciana.

Ferrando Francés, Antoni. 2018. *Fabra, Moll i Sanchis Guarner. La construcció d'una llengua moderna de cultura des de la diversitat*. València: Universitat de València.

Ferrando Francés, Antoni & Miquel Nicolás Amorós. 2011. *Història de la llengua catalana (Nova edició revisada i ampliada)*. Barcelona: UOC.

Flor, Vicent. 2012. "'Llengua valenciana, mai catalana'. Sécessionisme linguistique et revitalisation linguistique au Pays valencien (Espagne)." *Lengas* 72: 133-152.

Fuss, D. 1994. "Interior Colonies: Frantz Fanon and the Politics of Identification." *Diacritics* 24 (2- 3): 20-41.

Fuster, Joan. (1962) 1977. *Nosaltres els valencians*. Barcelona: Edicions 62.

Gal, Susan. 2012. "Sociolinguistic Regimes and the Management of 'Diversity'". En *Language in Late Capitalism: Pride and Profit*, editat per Alexandre Duchêne & Monica Heller, 22-42. Nova York: Routledge.

Gal, Susan, & Judith T. Irvine. 2019. *Signs of Difference. Language and Ideology in Social Life*. Cambridge: Cambridge University Press.

Grillo, Ralph D. 1989. *Dominant Languages. Language and Hierarchy in Britain and France*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hawkey, James. 2018. *Language Attitudes and Minority Rights. The Case of Catalan in France*. Cham, Suïssa: Palgrave Macmillan.

Joseph, John E. 2000. *Limiting the Arbitrary. Linguistic Naturalism and Its Opposites in Plato's Cratylus and Modern Theories of Language*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.

Joseph, John E. 2006. *Language and Politics*. Edimburg: Edinburgh University Press.

La Vanguardia Barcelona. 2023. "El documento de acuerdo entre PP y Vox en la Comunidad Valenciana." *La Vanguardia*, 15 de juny del 2023.

Lacan, Jacques Marie Émile. 1968. *The Language of the Self. The Function of Language in Psychoanalysis*, editat i traduït per Anthony Wilden. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.

Les Normes de Castelló. (1932) 1982. Editat per Francesc Pérez Moragón. València: Eliseu Climent.

Lledó-Guillem, Vicente. 2008. *Literatura o imperio: La construcción de las lenguas castellana y catalana en la España renacentista*. Estudios Lingüísticos 9. Newark, Del.: Juan de la Cuesta.

Lledó-Guillem, Vicente. 2017. "Cataluña pide la entrada en la Francofonía: el retorno a la subagrupación románica del catalán y el proyecto político-lingüístico del Estado español." *Bulletin of Hispanic Studies* 94 (1): 1-18.

Lledó-Guillem, Vicente. 2018. *The Making of Catalan Linguistic Identity in Medieval and Early Modern Times*. Cham, Suïssa: Palgrave Macmillan.

Lledó-Guillem, Vicente. 2019. *La formación de la identidad lingüística catalana (siglos XIII-XVII)*. Madrid: Marcial Pons.

Lledó-Guillem, Vicente. 2023. "The glottopolitics of Països Catalans in the Valencian elections of 28 May 2023." En "Ideologies and Language Rights Meet (and Clash)," editat per Rafael Castelló-Cogollos & Esther Monzó-Nebot. Número especial, *Just. Journal of Language Rights & Minorities. Revista de Drets Lingüístics i Minories* 2 (2): 157-187.

Mas Castells, Josep Àngel. 2012. "Catalan as a Pluricentric Language: The Valencian Case." En *Non-dominant Varieties of Pluricentric Languages: Getting the Picture*, editat per Rudolf Muhr, 283-300. Nova York: Peter Lang.

Mas i Forners, Antoni. *Llengua, terra, pàtria i nació. L'evolució de la consciència lingüística i etnocultural entre els cristians de l'illa de Mallorca. Segles XIV-XVII.* 2020. Palma de Mallorca: Documenta Balear.

Meyer-Lübke, Wilhem. [1925] 1998. *Wilhem Meyer-Lübke i Das Katalanische. Introducció i traducció.* Biblioteca Filològica XXXIV, editat i traduït per Guillem Calforra i Castellano. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Mira, Joan F. (1997) 2015. *La nació dels valencians.* Barcelona: Pòrtic.

Miralles, E., & J. Solervicens. 2007. *El (re)descobrimnt de l'edat moderna: Estudis en homenatge a Eulàlia Duran.* Barcelona: Universitat de Barcelona.

Molín, Gaspar. 2023. "La presidenta de les Corts defén una normativa del valencià al marge de l'Estatut." *À Punt*, 26 d'agost del 2023. https://www.apuntmedia.es/noticies/politica/presidenta-corts-defen-una-normativavalencia-marge-l-estatut_1_1639792.html.

Nadal, Josep M., & Modest Prats. 1982. *Història de la llengua catalana. Volum 1. Dels orígens al segle XV.* Barcelona: Edicions 62.

Nadal, Josep M., & Modest Prats. 1996. *Història de la llengua catalana. Volum 2. El segle XV.* Barcelona: Edicions 62.

PP. 2023. *Programa de gobierno PPCV 2023-2027.* https://www.rtve.es/contenidos/documentos/elecciones_autonomicas_2023/programas_electorales/comunidad_valenciana_pp.pdf.

PP & VOX. 2023. *Acuerdo conjunto de PP y VOX para el gobierno de la Comunidad Valenciana.* <https://www.lavanguardia.com/local/valencia/20230615/9043675/documento-acuerdopp-vox-comunidad-valenciana.html>.

Rac1. 2023. "Discurs incendiari del vicepresident valencià. Combatrem el pancatalanisme supremacista." *Rac1*, 20 de setembre del 2023. <https://www.rac1.cat/politica/20230921/113669/discurs-incendiari-vicepresidentvalencia-combatrem-pancatalanisme-supremacista.html>.

Rafanell, August. 2006. *La il·lusió occitana. La llengua dels catalans entre Espanya i França.* Assaig 37. Barcelona: Quaderns Crema.

Renan, Ernest. (1882) 1988. *¿Qué es una nación? Cartas a Strauss,* Madrid: Alianza Editorial.

Rubió i Lluch, Antoni. 1908. "Discurs del vis-president del Congrés, Dr. D. Antoni Rubió y Lluch." En *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana*, 74-82. Barcelona: Joaquim Horta. <https://archive.org/details/primercongrsin00conguoft/page/6/mode/2up>.

Spivak, Gayatri Chakravorty. 1985. "The Rani of Sirmur. An Essay in Reading the Archives." *History and Theory* 24 (3): 247-272.

Valle, José del. 2013. "Language, politics, and history: an introductory essay." En *A Political History of Spanish. The Making of a Language*, editat per José del Valle, 3-20. Cambridge: Cambridge University Press.

Vázquez, Cristina. "El lío polític del acento de Valencia: el PP y Vox lo cambian en su denominación autóctona." *El País*, 26 de setembre del 2023.

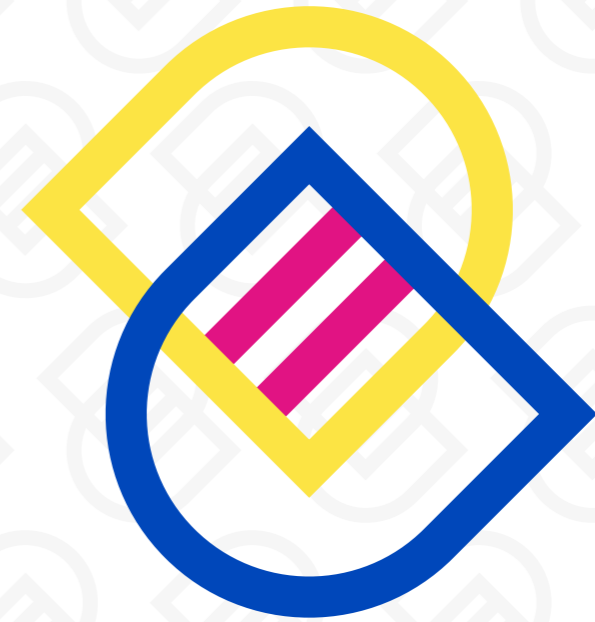
Vossler, Karl. 2003. "Language Communities." En *The Routledge Language and Cultural Theory Reader*, editat per Lucy Burke, Tony Crowley & Alan Girvin, 255-260. Nova York: Routledge.

VOX. 2023. *En la Comunidad Valenciana Vota Seguro.* https://www.rtve.es/contenidos/documentos/elecciones_autonomicas_2023/programas_electorales/comunidad_valenciana_vox.pdf.

Warren, Michelle R. 2003. "Post-Philology." En *Postcolonial Moves: Medieval Through Modern*, editat per Patricia Clare Ingham & Michelle R. Warren, 19-45. Nova York: Palgrave Macmillan.

Woolard, Kathryn. 2007. "La autoridad lingüística del español y las ideologías de la autenticidad y el anonimato." En *La lengua, ¿patria común? Ideas e ideologías del español*, editat per José del Valle, 129-142. Madrid: Iberoamericana.

Woolard, Kathryn A. 2016. *Singular and Plural. Ideologies of Linguistic Authority in 21st Century Catalonia*. Oxford: Oxford University Press.

**Càtedra de
Drets Lingüístics**

